

KİTAP TANITMA

RİNAT MUHAMMEDİYEV'İN “BORAN” ROMANI

Yrd. Doç. Dr. Muhsin KADIOĞLU¹

Rinat Muhammediyev, Göz Açtırmayan Boran Turan, Çev. Mehmet Yasin Kaya, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, 13 x 19 cm, Karton Kapak, Enzo Kağıt, 268 sayfa, ISBN: 978-975-498-237-4, İstanbul 2016.

Rinat Muhammediyev'in Prof. Dr. Turan Yazgan'ın borana benzeyen hayatını iki büyük boran hikayesinde anlattığı, faaliyetlerini diyaloglar arasına ustaca yerleştirdiği “Boran” adlı romanı, roman tadı kadar fikir kitabı özelliği de taşıyor.

İkili biyografi, biyografi-otobiyografi, gezi notlarıyla bezenmiş ikili biyografi ve biyografik fikir kitabı özelliğini taşıyan “Boran” adlı romanı Türk edebiyatında yeni bir türdür.

Eserin biyografi olarak adlandırabileceğimiz bölümlerinde son asrın en büyük Türkçüsü ve Turancısı, Turan Yazgan'ın hayatı konu ediliyor. Eğirdir'de bir hamamda başlayan hayat yolculuğu, araştırmaya dayalı notlarla gergefle işlenmiş adeta.

Yazar, okuyucuyu biyografi ve otobiyografi arasında sıklıkla yolculuğa çıkartıyor. Bu seyahatte, kendi öğrendikleri ile okuyucuya düşünce ufku açıyor, okuyucudan kendi kararını kendisinin vermesini istiyor. “Tatarlar, Sovyetlerden kalma adetle, misafirlige giderken hediye olarak votka götürürdük. Turan Yazgan'ın tavrından sonra bir daha hediye votka götürmedim.” Hem limon ağacı hem kendir (kendir) hakkında konuşurken Türk coğrafyasının biyolojik çeşitliliğine somut örnekler veriyor.

Rinat Muhammediyev, Müderris Eglemov'un “tekrarlanacak mı bu akşam, / gidemiyorum bunu bilmeden” dizelerine Turan Yazgan'ın faaliyetleri ile defalarca ses verdiğini örnekleriyle anlatıyor.

Turan Yazgan ve Rinat Muhammediyev iki farklı dünya görüşüne sahip, iki ayrı deryadır aslında. Eserde, zaman zaman bu iki farklı dünya görüşü kendini en keskin şekilde ortaya koyar.

Muhammediyev ise Rusya'da Komünist Parti üyesi olarak büyük işler başarmış, özellikle Tatar Türklerinin hak ve çıkarlarını Rusya parlamentosunda gözünü budaktan esirgemenen savunmuştur. Hatta, Rusya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanımadığı halde, izin alamamasına rağmen KKTC'yi ziyaret eden bir siyasetçidir Muhammediyev. Üstelik, Rusya'da korkuyla anılan ve korkunç gösterilen Alparslan Türkeş'in toplantılarına iştirak etmekten de çekinmez. Çünkü Muhammediyev, Moskova'da yaptığı pek çok toplantıda “soydaşlarımız” şeklinde söze başlayıp “bizim öncelikle bir Türk kavminden ve Tatar olduğumuzu unutmamamız gerek” diyen biridir.

Turan Yazgan, hiç şüphesiz ki, Tatar Türkleri'nin topraklarının yer altı ve yer üstü kaynaklarının Ruslar tarafından talan edildiğine inanan biriydi. Buna karşılık Rinat Muhammediyev'e göre, “Tatarlar ve Ruslar, ortak vatanın temellerini atmışlar”dı. Üstelik Tatarlar ve Ruslar “ortak vatanlarının temellerini birlikte ayakta tutuyorlar”dı. “Egemenlik” kavramını 1990'lı yıllara kadar duymayan ve bu fikrin Batı'dan geldiğini savunan Muhammediyev'in karşısında Turan Yazgan, Tatar Türkleri'nin temel insan hak ve hürriyetlerinden istifade etmesi gerektiğini savunan biriydi.

¹ İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölümü.

Turan Yazgan'ın, ömrünün büyük bir kısmı komünizmle mücadeleyle geçmişti. Turan Yazgan ve Rinat Muhammediyev iki farklı dünya görüşüne sahip, iki ayrı deryadır aslında. Eserde, zaman zaman bu iki farklı dünya görüşü kendini en keskin şekilde ortaya koyar.

Bütün bunlara rağmen, Tataristan'da ve Türkiye'de sıklıkla komünist geçmişine karşısına çıkartılan Rinat Muhammediyev "size hoş görünmek için komünistleri kötüyemem" der. Turan Yazgan ise "ömrümde ilk defa bir komünisti savunan konuşma yapar." Çünkü, Türkleri başkalarına tanıtmaktan önce Türklere tanıtmaktadır asıl mesele. Son derece geniş bir coğrafyaya yayılmış ve asırlarca birbirinden habersiz yaşamış Türklerin her boyunun birbirini tanımaya ihtiyacı vardır. Sadece kendi penceresinden bakmak yerine, karşısındakinin penceresinden bakmayı bilmek sadece alimlere has bir kabiliyet değildir elbette. Ancak "bakmak", "görmek" ve "kavramak" için alim olmak gerekir. Turan Yazgan tartışmalara son noktayı çok net şekilde koyar: "Mirseyit Sultan Galiyev bizi birleştirecek." Zaman Turan Yazgan'ı haklı çıkartır. Zaman içinde "Tatarlar ve Ruslar, ortak vatanımızı birlikte ayakta tutuyorlar" ve biz köle olarak yaşamıyoruz. "Kendi vatanımızda, atalarımızın topraklarında yaşıyoruz" düşüncesi, "biz ikinci, üçüncü sınıf halkız" görüşüne evrilir.

Günümüzde yapılan ilmi araştırmalar çocuğa verilen ismin, çocuğun kişiliğini şekillenmesinde ilk adım olduğunu kabul etmektedir. Çocuğa konulan ismin anlamının, çocuğun kişilik gelişiminde olumlu veya olumsuz etkisi olduğu bilimsel bulgularla ortaya çıkarılmıştır. Kişinin karakter gelişiminde, ruhsal olgunlaşmasında hitap biçimi önemli olurken, isim; kişinin algılarını değiştirerek kişiliği şekillendiriyor. Rinat Muhammediyev, okuma yazma bilmeyen ve muhtemelen ismin anlamı konusunda da fikir sahibi olmayan birinin oğluna "Turan" adını vermesine, ilahî bir anlam yüklemiyor ama, Turan adı verilen birinin büyük bir Turancı olmasını okuyucunun sorgulaması için kapı aralıyor.

Millî kültüre sahip Türk aydınları "İslamlaşmak" ile "Araplaşmak" arasındaki farkı gayet net şekilde ortaya koymuş olmalarına rağmen; ilim disiplininden habersiz, kendisine medrese uleması denilmesini arzu edenlerin Türk millî kimliğine düşman oluşlarının altında yatan ana sebeplerden biri, tıpkı kökü dışarda cemiyet üyeleri gibi, devşirme torunları olmalarıyla yakından ilgilidir. Benzer düşmanlığı Kazan müftü yardımcısının sözlerinde fark eden Muhammediyev, müftü yardımcısına "İslamiyet'i kabul edene kadar biz kimdik? İslamiyet'e olan tarih, bizim değil mi?" diye sorar. Müftü yardımcısının Tatar edebiyatının önde gelen şairlerinden Dermend'in "süt kalır, vatan gider" sözünden haberi olmadığı gibi, Türkiye'deki din adamı kılığındaki dincilerin Gökalp'ten, Yurdakul'dan, Asya'dan ve diğerlerinden bir dize bilmeleri de mucize kabilindedir. Hun İmparatorluğu döneminde İslam ortaya çıkmadığı halde, Türkiye'deki din adamlarının İslam öncesindeki Türk tarihini tümünden reddetmeleri felsefi, ilmi, akli ve dini bakımdan ne kadar aptalca ise, Tataristan'daki din adamlarının da Hristiyan Kreşin Tatarları'nı yok saymalarının kabul edilemez olduğu, Muhammediyev'in eserinde bir defa daha hatırlatılır. Pek çok defa temas edilen bu husus, Turan Yazgan'ın "kardeşlikte din önemli değildir" görüşüyle açıklığa kavuşturulur.

Turan Yazgan'ın fikirleriyle yaşam biçimi arasındaki uyum, İstanbul'da ilk defa karşılaştığı Hristiyan Türklere gösterdiği ilgi ve hürmet ile açık bir şekilde örneklenir. Türklerin İslam'ın şartlarını yerine getirmesinin elzem olduğu, ama bunun için "öncelik"lerin varlığına Turan Yazgan'ın ifadesiyle şöyle işaret edilir: "Kendini Türk hisseden birinin, hacdan önce mutlaka Doğu Türkistan'a gitmesi gerekir. Bir Türk, önce atalarının topraklarına secde etmelidir." Hiç şüphesiz ki, bu görüş, hacca gidenlerin hacının makbul sayılması için İstanbul'a uğranmış olmalı şeklinde Doğu Türkistan'daki düşünceye atıftır.

Yazar, Recep Tayyip Erdoğan'ın "Zeki Velidi Togan Bey'in üstündeki elbiseyi Sultan Galiyev'e verdiği doğru mu?" diye sormasını aktarırken, Türkiye'de bilinen ifadesiyle "dava adamı"na vurgu yapıyor. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından kendisine gönderilen davetiyedeki "kendi bağımsız olmayan bir kişi, halkı bağımsız olmaya çağıramaz" ifadelerini okurla paylaşırken "özgür düşünce" kadar, millî nitelikli devlet adamına da vurgu yapıyor aslında... Turan Yazgan'ın hemen her zaman dile getirdiği "Bu gün Türkler sekizi Latince ve Arapça, otuzu da Kril alfabesiyle olmak üzere 38 farklı alfabe kullanıyorlar. Hiçbir milletin Türkler gibi farklı alfabesi yoktur" gibi son derece önemli görüşleri de, yazar tarafından ustalıkla sohbet arasında yerleştirilmiş.

Biz, Türkiye Türkleri; "ben Türk'üm" diyen herkesi, iktisadi, siyasi, askeri veya başka hiç bir çıkar gözetmeden, asırlarca süren hasretin sonrasında kardeşçe duygularla kucaklıyoruz. Bağımsız veya özerk Türk devletlerinde yaşayan halkın özgürce seçtikleri yöneticileri, başımızın tacı sayıyoruz. Türkiye dışında yaşayan Türklerle olan ilişkilerde "ağabey" veya "büyük kardeş" olarak değil, "ikiz kardeş", yani eşit kardeşlik prensibini benimsiyoruz.

Günümüzde ve gelecekte; ayrılıklarımızı körüklemek yerine ortaklıklarımızı kutsallaştırmak; kardeşlik, barış ve refah içinde yaşamak, refahımızı kardeşlerimizle bölüşmek aklın gereğidir.